

Pod pojmem práce v muzeu si mnoho lidí představuje, jak historici oprašují exponáty, studují ve starých spiscích a jsou to vcelku příjemní, ale nepraktičtí lidé, zahledění do minulosti. Opak je pravdou. Řídit muzeum znamená nejen mít znalosti z historie, ale také manažerské schopnosti a předpokládá nejen přípravu expozic, ale také zajistit opravu kotelny či obranu proti myším.

V Muzeu T. G. Masaryka v Lánech, které spravuje Mgr. Magdalena Mikesková, DiS. vedoucí této pobočky a zástupkyně ředitele Muzea T. G. M. Rakovník, mají kočky dvě, Felixe a Amazonku. A ještě navíc ředitele, zapáleného pro historii a období 1. republiky. Mgr. František Povolný, který řídí rakovnické muzeum a několik dalších poboček, zde působí dvacet let. Jejich společným letošním úspěchem je odhalení jezdecké sochy T. G. Masaryka před lánským muzeem, ale není to úspěch jediný.

Jak jste se dostali k práci v muzeu?

Mgr. Povolný: Vystudoval jsem historii, ale před sametovou revolucí jsem působil v různých oborech. Krátce po revoluci jsem byl osloven, abych řídil rakovnické muzeum a nabídku jsem přijal.

Mgr. Mikesková: V době, kdy jsem studovala na odborné škole informačních služeb, jsem v posledním semestru hledala praxi. To se sešlo s nabídkou praxe v muzeu v Rakovníku, kam jsem nastoupila a po ukončení školy jsem tu začala pracovat.

Mgr. Povolný: Šla na praxi a Masaryk už ji nepustil!

Dostala jste se do doby před sto lety a zůstala?

Mgr. Mikesková: Musím se přiznat, že základní věci jsem sotva znala, v Lánech jsem byla dvakrát v životě, ale když jsem nastoupila do muzea, naprosto mě to pohltilo. Čím více člověk Masaryka studuje, tím víc ho obdivuje.

Mgr. Povolný: Obzvlášť když se dostavba muzea chýlila ke konci a kolegyně sem přešla, tak bylo jasné, že zůstane.

Můžete ve stručnosti zopakovat, jak pobočka v Lánech vznikla?

Mgr. Povolný: Krátce po sametové revoluci tu členové lánské pobočky Občanského fóra společně s místním Sokolem zorganizovali výstavu věnovanou památce T. G. Masaryka. Většinou to byly fotografické materiály, tiskové dokumenty, ale výstava měla velký úspěch, a tak se z ní vlastně stala výstava trvalá, kterou provozoval obecní úřad Lány. V roce 1995 byla z iniciativy Občanského fóra a pobočky Masarykovy společnosti vytvořena nadace, jejímž cílem bylo vybudovat v Lánech muzeum T. G. Masaryka a byl získán prostor bývalé sýpky. Rekonstrukce byla velmi náročná a vzhledem k omezeným finančním možnostem nadace převzalo nedokončený projekt naše rakovnické muzeum. Již v té době jsme byli s nadací ale domluveni, že budeme muzeum po jeho vzniku provozovat, takže se akce pouze uspíšila a my potom pod „střechou“ Středočeského kraje, který je naším zřizovatelem, jsme muzeum v Lánech dostavěli. Otevřeno bylo 7. března 2003.

Jak vypadá práce v muzeu?

Mgr. Mikesková: Lidé si často představují, že pracovník muzea je jen takový správce expozic, zametá prach, leští vitríny, ale ta práce je naprosto jiná. Jsou tu depozitáře, o které se člověk musí starat, kontrolovat a řešit materiální věci, technické zabezpečení prostorů, pak je důležitá badatelská činnost, abychom připravovali stále nové expozice a výstavy. Expozice si velmi často navrhujeme sami, i když v některých případech spolupracujeme s profesionálními výtvarníky a architekty. Zároveň připravujeme různé akce, koncerty, přednášky, které se přímo Masaryka netýkají, vánoční a velikonoční výstavy, abychom byli stále více otevřeni veřejnosti. Máme dobrou spolupráci s obecním úřadem, tak se nám daří realizovat akce pro širokou veřejnost. Do budoucna máme plán, kterým bychom chtěli zatraktivnit muzeum – vybudovat tu pravou prvorepublikovou kavárnu s kostýmovanou obsluhou, zatím možná na den, dva v týdnu.

Kde získáváte exponáty?

Mgr. Povolný: Protože se financí nedostává, jsme závislí především na darech. Kolegyně pak také pravidelně sleduje Aukro, jak se tam něco objeví, řešíme, zda máme finanční prostředky na zakoupení a pokud ano, máme radost, když se nám podaří zakoupit a zachránit alespoň drobné věci. Některé exponáty se nám podařilo vykoupit přímo od majitelů, protože by to byla velká ztráta, kdybychom je neměli. V poslední době se nám povedlo získat například zahradní nábytek z lánského parku, který se u Masaryků používal také pro tak zvané schůzky „pátečníků“. Některé věci dostáváme jako dary, a jsou to někdy i cenné věci.

Mgr. Mikesková: Nedávno jsme získali úžasnou věc – menu z oběda pořádaného Masarykem i s jeho podpisem, nebo v poslední době album fotografií z Masarykova pobytu na Capri, prostě rodinná dovolená, z toho máme obrovskou radost.

Když jste usilovali o vytvoření jezdecké sochy T. G. Masaryka, představovali jste si okamžik odhalení?

Bc. Mikesková: Myšlenka postavit zde jezdeckou sochu T. G. Masaryka vznikla ještě v době

budování muzea v řadách nadace. Objevili sochaře Petra Nováka a začali s ním jednat, ovšem nebyly finanční prostředky. Nejdůležitější se v té době jevilo dobudovat a otevřít muzeum, takže socha byla trochu v pozadí, až po otevření muzea dostala tato myšlenka prioritu.

Mgr. Povolný: V roce 2007 jsme zahájili sbírku k tomuto účelu. Říkali jsme si, že budeme postupovat krok za krokem. Vytvořit sochu je záležitostí mnoha fází, nejdříve malý model, větší model, hlíněný model, sádrový model, odlít do bronzu a další práce. Věděli jsme, že vždy za určité období podle finančních možností přistoupíme k další fázi a budeme sbírat dál. Ale veřejná sbírka má svá určitá pravidla, byla povolena na tři roky a podle pravidel, pokud se peníze nevyužijí k patřičnému účelu, nejsou proinvestovány, propadnou státu. Mohli bychom vypsát sbírku za trochu jiným účelem a sbírat dál tři roky a pak zase tři roky – možná bych se konce nedožil!

To se našťestí nestalo, do hry vstoupil váš zřizovatel Středočeský kraj. Jak se to stalo?

Mgr. Povolný: Od roku 2003 pořádáme každé jaro, vždy nejbližší neděli k výročí narození T. G. Masaryka, Dny TGM. V loňském roce jsme měli již vyrobený malý sádrový model, který byl pobronzován a vypadal tak, jak by měla vypadat skutečná socha. Na Dny TGM jsme pozvali také hejtmana MUDr. Davida Ratha a poprosili jsme ho, zda by nebyl tak laskav a neodhalil symbolicky model sochy, abychom jej představili novinářům a veřejnosti. Pan hejtman nejen že tak učinil, ale zároveň řekl, že si dokáže představit, že za rok budeme odhalovat skutečnou sochu. A díky této podpoře, která znamenala nemalou finanční spoluúčasť, se to podařilo.

Asi jste nečekali tak rychlý obrat?

Mgr. Povolný: Vůbec jsme nedoufali, že sochu dokončíme hned v prvním tříletém cyklu. Najednou museli všichni zrychlit, vše se muselo přeorganizovat a uspíšit, ale díky velmi krásné spolupráci se sochařem Petrem Novákem, uměleckou slévárnou z Horní Kalné a mnoha dalších spolupracovníků se to podařilo.

Máte za sebou další významnou etapu vaší práce.

Mgr. Mikesková: A další nás čeká, připravujeme novou expozici Masaryk a první republika.

Mgr. Povolný: V současné době máme v Rakovníku výstavu Region v době první republiky, z toho budeme vycházet a region postupně rozšíříme na republiku, čímž vytvoříme základ pro novou expozici. Chceme představit i významné továrny, jejich výrobky a úroveň, kterou měly v době první republiky, některé designy jsou velmi nádherné i dnes, bude to zase možnost, aby si národ uvědomil, kde jsme mohli být, kdyby nebyla přerušena kontinuita první republiky.

Často dnes někteří lidé říkají, že není třeba vracet se do minulosti, je důležité umět anglicky a připravit se na vydělávání peněz.

Mgr. Povolný: Bez minulosti to nejde, to co bylo, je důležité pro to, co bude. Je třeba si

uvědomit, že experimentování s dějinami, jaké bylo například v roce 1948, může společnost vrhnout na desítky let zpátky. Některé věci se ztratí nenávratně.

Jak se na to díváte vy z pozice své generace?

Mgr. Mikesková: Chodí sem mladí lidé i školní výpravy, myslím, že důležitý je názor učitele, jestli sem chce své žáky přivést a probudit v nich zájem. Mám kolem sebe hodně mladých lidí, které první republika velmi zajímá, je to tak půl na půl. A v tom je právě úloha muzeí, aby zprostředkovala minulost dokumentární formou. Je důležité dokumentovat vše, i předměty běžné denní potřeby, například krém na boty, spodní prádlo a další věci právě proto, aby se zachoval dokument každodenního života.

Vybudovali jste zajímavou expozici Alice Masaryková a Český červený kříž.

Mgr. Mikesková: Málokdo ví, jak mnoho se Alice Masaryková zasloužila o propagaci hygieny a zdravotnické úrovně u nás. Prostřednictvím Československého červeného kříže zavedla povinné očkování, chtěla dosáhnout toho, aby v každé obci byli alespoň tři lidé – zdravotníci, samaritáni, kteří pomáhali při úrazech či záchraně životů. Organizovala, aby v každém městě byl alespoň jeden automobil, který bude schopen zraněného případně odvézt do zdravotnického zařízení. Dnes nás ani nenapadne věnovat pozornost tomu, že si děti ve škole mají kde umýt ruce, před jídlem, po toaletě. Ale byl to až Československý červený kříž pod vedením Alice Masarykové, který prosadil do každé třídy umývadlo s vodou a ručník. Zajišťoval ozdravné pobyty pro děti na horách, organizoval sbírky na ovoce pro děti, budoval školy, kde se vychovávaly první zdravotní sestry. Je toho mnoho, co ještě není o této činnosti zmapováno a určitě se tomu budeme dále věnovat.

Vypadá to, že muzeum opravdu není uzavřenou institucí o minulých časech, ale místem, kde se stále něco děje?

Mgr. Povolný: Stále je co sbírat, co vylepšovat. Výborná je třeba nová multimediální expozice v Lidicích. Je spousta muzeí, která stále stojí jednou nohou v minulém století – klasická nástěnka, panel. Myslím, že je třeba používat moderní techniku, jsou obrovské možnosti, ale ty možnosti formují finanční prostředky. Líbilo by se nám, kdyby například návštěvník u nás mohl dostat audioprůvodce do mobilního telefonu a s ním by procházel expozicí, nebo abychom měli také audiovizuální expozici, aby bylo muzeum více bezbariérové. Zatím jsme bezbariéroví pouze pro invalidy, ale ne například pro nevidomé. Čeká nás ještě spousta práce.

Jindra Svitáková